UNELE PROBLEME ÎN DELIMITAREA TRAFICULUI DE COPII DE PROXENETISM

Stanislav COPEŢCHI

Confruntând textul art.206 şi cel al art.220 CP RM [1], desprindem că criteriul fundamental de delimitare a traficului de copii de proxenetism rezidă în scopul urmărit de făptuitor la realizarea faptei

prejudiciabile: a) în cazul proxenetismului, făptuitorul urmăreşte ca minorul să se angajeze în practicarea prostituţiei, în mod benevol; b) în contrast, în cazul traficului de copii făptuitorul urmăreşte exploatarea victimei.

Ce înţelegem prin exploatare sexuală?

Explicaţii suficient de plauzibile regăsim la pct.4.1. din Hotărârea Plenului CSJ „cu privire la practica aplicării legislaţiei în cauzele despre traficul de fiinţe umane şi traficul de copii", nr.37 din 22.11.2004 [2], în corespundere cu care „Prin **exploatare sexuală** se înţelege impunerea persoanei la practicarea prostituţiei sau a altor acţiuni cu caracter sexual". Potrivit aceluiaşi punct din Hotărâre, prin „**exploatare sexuală comercială** se înţelege activitate aducătoare de profituri, care are drept urmare majorarea activului patrimonial al făptuitorului sau altor persoane, exprimându-se în folosirea victimei prin constrângere în prostituţie sau în industria pornografică. Definiţii similare întâlnim la art.2 din Legea Republicii Moldova privind prevenirea şi combaterea traficului de fiinţe umane, nr.241 din 20.10.2005 [3].

Deci, pentru a deveni aplicabil art.206 CP RM, este necesar ca făptuitorul să urmărească silirea (constrângerea, impunerea) victimei să practice prostituţie. Acest lucru însă lipseşte în cazul infracţiunii de proxenetism.

Acelaşi lucru rezultă foarte clar din prevederile art.19 din Convenţia Consiliului Europei pentru protecţia copiilor împotriva exploatării sexuale şi a abuzurilor sexuale, semnată la Lanzarote la 25 octombrie 2007 [4], potrivit cărora: „*Fiecare parte va lua măsurile legislative sau de altă natură necesare pentru a se asigura de incriminarea următoarelor fapte comise cu intenţie: a) recrutarea unui copil pentru a practica prostituţia sau determinarea unui copil să participe la prostituţie; b) constrângerea unui copil să se prostitueze sau obţinerea unui profit din această activitate ori exploatarea în altă manieră a unui copil în asemenea scopuri*".

Interpretând sistemic prevederile lit.a) şi b) alin.(1) art.19 din Convenţie ajungem la concluzia că determinarea unui copil să practice prostituţia trebuie deosebită de constrângerea ori altă manieră de exploatare a unui copil în prostituţie.

Chiar dacă, în acord cu prevederile Convenţiei de la Lanzarote, ambele forme ale ilicitului penal sunt reunite sub egida unuia şi aceluiaşi articol, întitulat „Infracţiuni referitoare la prostituţia infantilă”, totuşi acestea comportă grad prejudiciabil diferit, motiv pentru care legiuitorul moldav (şi nu numai) a decis să incrimineze cele două fapte în norme distincte (art.206 şi 220 CP RM).

Care este diferenţa dintre cele două fapte infracţionale?

Constatăm că în prima ipoteză (determinarea la practicarea prostituţiei) victima nu este exploatată în prostituţie. Aceasta consimte să practice prostituţia. Iar consimţământul acesteia la practicarea prostituţiei este **valabil exprimat.**

Per a contrario, în cea de-a doua ipoteză victima este constrânsă sau exploatată altfel în prostituţie. Aşadar, în această ipoteză lipseşte consimţământul minorului, adică minorul (*i*) îşi exprimă dezacordul la recrutarea, transportarea, transferul său în vederea practicării prostituţiei sau (*ii*) este de acord să fie recrutat, transportat, transferat etc. în vederea practicării prostituţiei însă, din cauza manifestării unui acord de voinţă viciat, acesta este catalogat drept lipsă a consimţământului.

Observăm că **consimţământul persoanei** sau **lipsa consimţământului** constituie semnul obiectiv-cheie care permite delimitarea celor două forme de ilicit penal. Aceasta deoarece, în lipsa consimţământului sau în prezenţa unui consimţământ viciat cele comise trebuie încadrate în tiparul art.206 CP RM. În contrast, atunci când este prezent consimţământul unui minor, şi acesta este neviciat (adică, valabil exprimat) există suficiente premise pentru a încadra cele comise în baza art.220 CP RM.

Totuşi, interesează, în special, să disociem traficul de copii prevăzut la alin.(1) art.206 CP RM de fapta de proxenetism. Or, în cazul traficului de copii în formă neagravată fapta prejudiciabilă nu este însoţită de aplicarea violenţei sau de ameninţarea cu aplicarea violenţei ori de altă formă de constrângere care să-i paralizeze voinţa victimei. În această ipoteză fapta prejudiciabilă se poate exprima în simpla acţiune de recrutare, transportare, transfer etc., nefiind necesar prezenţa unei acţiuni secundare. Acest lucru complică lucrurile în delimitarea celor două infracţiuni.

Este limpede că dacă victima este constrânsă să practice prostituţia cele comise constituie trafic de copii. Dar dacă făptuitorul nu aplică în subsidiar violenţă, nu recurge la înşelăciune, la abuz sau violenţă sexuală ori la altă acţiune similară de natură să-i paralizeze voinţa victimei? Când cele comise trebuie încadrate potrivit alin.(1) art.206 CP RM, şi când conform art.220 CP RM?

Considerăm că şi de această dată consimţământul minorului este criteriul ce permite deosebirea celor două infracţiuni. În cazul în care consimţământul minorului la practicarea prostituţiei este viciat cele comise necesită calificare în baza alin.(1) art.206 CP RM. În opoziţie, dacă consimţământul este valabil exprimat la încadrare se va reţine art.220 CP RM.

Aici apare ca firească întrebarea: când consimţământul unui minor de a practica prostituţia trebuie considerat valabil exprimat (neviciat) şi când acesta este viciat?

Răspunsul la această întrebare îl desprindem interpretând sistemic dispoziţiile art.220, 206 şi 174 CP RM. Din prevederile acestor norme, dar, în special a celor consemnate la art.174 CP RM (raportul sexual cu o persoană care nu a atins vârsta de 16 ani) deducem că începând cu vârsta de 16 ani minorul posedă libertatea de a întreţine un raport sexual fără ca celălalt partener să fie tras la răspundere penală. Drept consecinţă, minorul ce a atins vârsta de 16 ani poate practica benevol prostituţia, consimţământul acestuia de a întreţine un raport sexual nefiind viciat. Prin urmare, conchidem că un minor, la o asemenea vârstă, poate fi victimă a infracţiunii de proxenetism.

Totuşi, drept excepţie, în pofida faptului posedării libertăţii de a intra în relaţii sexuale de către minorul ce a atins vârsta de 16 ani, cele comise trebuie apreciate drept trafic de copii (chiar şi în ipoteza în care voinţa acestuia nu este paralizată), în situaţia în care foloasele trase de pe urma practicării prostituţiei sunt însuşite în totalitate sau în cea mai mare parte de către făptuitor. O atare ipoteză mărturiseşte faptul exploatării victimei. În context subliniem cele evocate în literatura de specialitate autohtonă: „*O deosebire fundamentală între proxenetism şi traficul de copii constă în finalitatea urmărită prin*

săvârşirea lor. Astfel, prin comiterea infracţiunii de proxenetism făptuitorul trage foloase de pe urma practicării prostituţiei de către victimă. Totuşi, în acest caz victima îşi însuşeşte o parte substanţială din beneficii. În contrast, în cazul traficului de copii, întreaga activitate are loc exclusiv în scopul exploatării victimei. De aceea, folosul astfel obţinut este însuşit în întregime (sau într-o proporţie ce semnifică exploatarea) de către făptuitor” [5, p.1181; 6, p.34].

Toate cele reliefate mai sus demonstrează că în cazul traficului de copii se atentează asupra libertăţii fizice a minorului, chiar dacă în plan secundar (fapt rezultat din tehnica legislativă de amplasare a art.206 CP RM în cuprinsul Părţii speciale a Codului penal). În contrast, asemenea relaţii sociale nu sunt lezate prin comiterea infracţiunii de proxenetism. Aceasta deoarece, aşa cum se subliniază, pe bună dreptate la pct.15 din Hotărârea Plenului CSJ nr.37/2004 „*În cazul proxenetismului între prostituată şi proxenet există nişte relaţii benevole*”.

Referințe:

1. Codul penal al Republicii Moldova, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova la 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr.128-129, republicat în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr.72-74.
2. Hotărârea Plenului CSJ „cu privire la practica aplicării legislaţiei în cauzele despre traficul de fiinţe umane şi traficul de copii” nr.37 din 22.11.2004. http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=230 [Accesat la 21.06.2019]
3. Legea Republicii Moldova privind prevenirea şi combaterea traficului de fiinţe umane, nr.241 din 20.10.2005. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2005, nr.164-167.
4. Convenţia Consiliului Europei pentru protecţia copiilor împotriva exploatării sexuale şi a abuzurilor sexuale, semnată la Lanzarote la 25 octombrie 2007 https://rm.coe.int/168046e1d9 [Accesat la 21.06.2019]
5. BRÎNZA S., STATI V. *Tratat de drept penal. Partea specială.* Vol.I. Chişinău: Tipografia Centrală, 2015, 1328 p.
6. BRÎNZA S., STATI V. Delimitarea traficului de fiinţe umane şi a traficului de copii de infracţiunile conexe. În: *Revista Institutului Naţional al Justiţiei,* 2008, nr.4, p.32-40.